

การพัฒนากระบวนการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชา
ภาษาอังกฤษของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชรัส วิชชุกรนันท์ และคณะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

การวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2550

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

21 ธันวาคม 2552

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างดีจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และ เขต 2 ผู้บริหารและครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ ทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในโอกาสต่อไป จึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสมัย รบชนะชัย พูลสุข ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีระภักดี ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุณี บุญพิทักษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต จัตรีโรจน์ นางสาวสุภาพร พงศ์ภิญโญโอกาส ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธงชัย ช่อพฤชา ดร.ชัยรัตน์ บุญมี รองศาสตราจารย์ ดร.ธานี เกตุทอง ดร.ทีปพิพัฒน์ สันตะวัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัญญัติ ชำนาญกิจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลศรี ชำนาญกิจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทิยา น้อยจันทร์ ดร.สมบัติ ศรีทองอินทร์ นายอนุสิทธิ์ พันธุ์กล้า นายวัชรพงษ์ สูงปานเขา และนางสาวกนกวรรณ อินทรสูตร ที่ได้กรุณาช่วยตรวจเรื่องมือ ให้ข้อคิด และข้อเสนอแนะด้วยดีเสมอมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วชิระ วิชชวรนนท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ชื่อเรื่อง : การพัฒนากระบวนการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
วิชาภาษาอังกฤษของ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา
ผู้วิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วชิระ วิชชวรนนท์ และ คณะ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษและความต้องการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา 2) เพื่อสร้างกระบวนการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา 3) เพื่อทดลองใช้กระบวนการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา กลุ่มให้ข้อมูลจำแนกตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้ คือ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เป็นผู้สอนภาษาอังกฤษที่ไม่มีวุฒิทางภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และ เขต 2 จำนวน 242 คน ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เป็นคณาจารย์ที่มีความรู้ประสบการณ์ในการสอนและการฝึกอบรมครูผู้สอน จำนวน 17 คน และตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ที่ไม่มีวุฒิทางภาษาอังกฤษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ที่สมัครใจ ผลการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และ เขต 2 โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปัญหาสูงสุด 3 อันดับแรกพบว่า ขาดทักษะการฟังการพูด การอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ รองลงมาคือ ขาดความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และขาดความสามารถในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่วนความต้องการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ พบว่า ความต้องการพัฒนาทักษะการสอนด้านการพูดมากที่สุด
2. กระบวนการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา ซึ่งได้นำ แนวคิดและทฤษฎีการจัดการความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบันและนำกระบวนการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ P-D-C-A มาประยุกต์ใช้เพื่อให้ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลายโดยประสานกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยนำกระบวนการ ขึ้นการวางแผน (Planning) ขึ้นการปฏิบัติการ (Action)

ขั้นการสังเกตการณ์ (Observation) และขั้นการสะท้อนผล (Reflection) ผสมผสานกับกระบวนการจัดการความรู้ มาประยุกต์ใช้ได้รูปแบบกิจกรรมกระบวนการจัดการความรู้ 10 ขั้นตอน คือ

- 1) ขั้นการกำหนดเป้าหมาย
- 2) ขั้นการสร้างและแสวงหาความรู้
- 3) ขั้นการจัดการเรียนรู้ให้เป็นระบบ
- 4) ขั้นการประมวลและกลั่นกรองความรู้
- 5) ขั้นการเข้าถึงความรู้
- 6) ขั้นการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้
- 7) ขั้นการเรียนรู้
- 8) ขั้นจัดทำแหล่งจัดเก็บความรู้
- 9) ขั้นประเมินกระบวนการจัดการความรู้
- 10) ขั้นการปรับปรุงกระบวนการจัดการความรู้

แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของกระบวนการจัดการความรู้ซึ่งพบว่าอยู่ในระดับมากทุกขั้นตอน

3. การทดลองใช้กระบวนการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา จากการประเมินกิจกรรมและการสนทนากลุ่ม พบว่า มีผลดีต่อการพัฒนาครูทั้งในด้านการพัฒนาองค์ความรู้ของครูผู้สอน ได้แก่ การพัฒนาวิธีการสอน การเขียนแผนการสอน การออกเสียงสระ พยัญชนะ ในด้านการพัฒนาวัตกรรมการสอนภาษาอังกฤษ ได้แก่ การผลิตสื่อการสอน การร้องเพลง การเล่นเกมทางภาษาอังกฤษ ในด้านตัวผู้เรียน พบว่า นักเรียนให้ความสนใจภาษาอังกฤษมากขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

Thesis title : The Development of Knowledge Management Process to enhance learning ability of English teachers in primary school level

Author : Assist.Prof.Dr. Wachira Wichuwaran and team

Abstract

The purposes of this study were 1) to investigate the problems of English learning management and needs to improve ability in establishing learning activities for primary school English teachers 2) to create learning strategies on enhancing English learning management and 3) to experiment knowledge management processes among the participating teachers.

The sample (informants) was classified in accordance with objectives respectively. Group one consisted of 242 non-English major (degree) teachers within school under the Office of Kamphaeng Phet Education Area, zone 1 and 2. Group two were 17 experienced teachers and teacher-trainers. Group three were foreign language (English) teachers under the Office of Kamphaeng Phet Education Area, zone 2.

The findings revealed as follow:

1. In general, the learning management problems of primary school teachers under the Office of Kamphaeng Phet Education Area, zone 1 and 2 were categorized as 3 highest levels. The highest and most obvious level was teachers' lack of language skills namely listening, speaking, reading and writing. The next problem was teachers' lack the ability to design suitable learning activities to meet learner age group. The least obvious problem was teachers' lack ability to reinforce learning activities. Whilst the needs of learning management ability was found that speaking skill was most needed.

2. Knowledge management process to enhance ability in English learning management of teachers in primary school level was found at a high level in every procedure. The processes included were current concepts and theories, as well as applied P-D-C-A cycle. Reasons for introducing these principles were to create variety of learning activities. Action research which consisted of planning, action, observation and reflection, together with 10 steps of KM processes were also applied. The 10 steps were goal setting, seeking and creating knowledge,

systematic learning management, synthesizing and consolidating knowledge, knowledge accessing, sharing, learning, storing, appraising or evaluating and developing.

3. The trialing process to enhance ability in learning management among teachers was found, assessed from relevant activities and group discussion, that these processes benefited both teachers- methodologies, lesson planning, pronunciation, teaching innovation and students, especially learning participation was found at a high level

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

สารบัญ

กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญภาพ	ง
สารบัญตาราง	จ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา	1
จุดประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตงานวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
การจัดการความรู้	10
องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ	21
สมรรถนะของครู	40
การวิจัยเชิงปฏิบัติการ	50
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้	64
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	76
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษและความต้องการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาในช่วงชั้นที่ 1-2	78
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนากระบวนการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา	80
ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้กระบวนการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา	81

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	93
ขั้นตอนที่ 1	ผลการศึกษาศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ และความต้องการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชา ภาษาอังกฤษของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2	93
ขั้นตอนที่ 2	ผลการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษของครูผู้สอนภาษาอังกฤษใน ระดับประถมศึกษา	100
ขั้นตอนที่ 3	ผลการทดลองใช้กระบวนการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้าง สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษของครูผู้สอน ภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา	104
บทที่ 5	สรุปผลและอภิปรายผล	181
	สรุปผล	181
	อภิปรายผล	200
	ข้อเสนอแนะ	203
บรรณานุกรม		204
ภาคผนวก		210
	ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	211
	ภาคผนวก ข แบบตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรม	213
	ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม	226
	ภาคผนวก ง ภาพกิจกรรม	239
	ภาคผนวก จ ผลงานผู้เข้าร่วมกิจกรรม	250
	ภาคผนวก ฉ แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ	263
ประวัติผู้วิจัย		359

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1 กรอบแนวคิดการวิจัย

77

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนและร้อยละของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	94
2	แสดงจำนวนและร้อยละของปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2	96
3	แสดงจำนวนและร้อยละของความต้องการการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2	98
4	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสำหรับครูที่ไม่มีวุฒิทางภาษาอังกฤษ ช่วงชั้นที่ 1-2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2	101
5	แสดงสถานภาพ จำนวน และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม	107
6	แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดโครงการพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่ไม่มีวุฒิทางภาษาอังกฤษช่วงชั้นที่ 1-2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2	109
7	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการสอนอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษสำหรับครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา	118
8	ผลการเปรียบเทียบความสามารถก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการภาษาอังกฤษสำหรับครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2	121
9	แสดงความถี่ และค่าร้อยละของประโยชน์และคุณค่าที่ได้รับด้านการพัฒนาองค์ความรู้	153
10	แสดงความถี่ และค่าร้อยละของประโยชน์และคุณค่าที่ได้รับ ด้านการพัฒนาครูผู้สอนในภาพรวม	154

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
11	แสดงความดี และคำร้อยละของประโยชน์และคุณค่าที่ได้รับ ด้านผลดีต่อการพัฒนาตนเองและผู้เรียน	155
12	แสดงความดีและคำร้อยละของประโยชน์และคุณค่าที่ได้รับด้านการพัฒนาวิชาชีพครู	157
13	แสดงความดี และคำร้อยละของประโยชน์และคุณค่าที่ได้รับด้านหลักสูตรการฝึกอบรม	159
14	แสดงความดี และคำร้อยละของประโยชน์และคุณค่าที่ได้รับด้านระยะเวลาการจัดกิจกรรม	160
15	แสดงความดี และคำร้อยละของประโยชน์และคุณค่าที่ได้รับด้านเอกสารประกอบการจัดกิจกรรม	160
16	แสดงจำนวน และคำร้อยละของความสอดคล้องของกิจกรรมการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา	180